

святом в Австралії та Ново Зеландії і по цей день, ця заслуга належить тим солдатам, які воювали в тій битві, і які полягли на тій війні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайончковский А. М. Первая мировая война. Санкт-Петербург: Полигон, 2002. 878 с.
2. Мурхед А. Борьба за Дарданеллы: Решающее сражение между Турцией и Антантой. Москва: Центрполиграф, 2004. 174 с.
3. Роган Ю. Падение Османской империи: Первая мировая война на Ближнем Востоке 1914 - 1920. Москва: Альпина Паблишер, 2018. 560 с.
4. Chambers S. J. Anzac - The Landing: Gallipoli: Barnsley, South Yorkshire: Casemate Publishers, 2008. 208 p.
5. Chambers S. J. Anzac: Sari Bair. Barnsley, South Yorkshire: Pen and Sword, 2014. 240 p.
6. Lawless K. A. The Evacuation Phase of the Gallipoli Campaign of 1915. Auckland: Pickle Partners Publishing, 2015. 57 p.
7. Masefield J. Gallipoli. Seattle: Tales End Press, 2012. 245 p.
8. Waite F. The New Zealanders at Gallipoli. Auckland: Abela Publishing Ltd, 2018. 544 p.

УДК94:314.15((47+57):477.75=161.2)“19“

Коровяков Дмитро,
студент магістратури
СумДПУ імені А.С.Макаренка,
м. Суми, Україна

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СРСР У ХХ СТ.: НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕСЕЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ДО КРИМСЬКОЇ АРСР

Стаття присвячена дослідженню заселення Кримської АРСР, як кроку до вирішення соціально-економічних питань, за для найшвидшого відновлення частини радянської республіки.

Ключові слова: Кримська АРСР, українські колгоспники, заселення

The article is devoted to the study of the settlement of the Crimean Autonomous Soviet Socialist Republic, as a step towards solving socio-economic issues, for the fastest recovery of part of the Soviet republic.

Key words: Crimean ASSR, Ukrainian collective farmers, settlement

Актуальність проблеми є високою, бо за подіями тих часів, можемо порівняти з сьогоднішнім. Ця тема цікава, та одночасно складна, бо стосується Криму, як території, яка довгий час була як в складі СРСР так надалі в Україні, до моменту анексії. Кримська перлина, як тоді називали частину Радянської республіки, під впливом певних факторів не прогресувала в своєму розвитку. До негативних факторів можемо віднести депортації котрі значно знизили численість населення та війна, котра внесла свої негативні аспекти. [2;с.231] Міграція – важливий процес, який дав поштовх на демографічну ситуацію, і це не просто переселення з різних територій, а важливий складний процес, який стосується багато осіб і частин суспільно-економічного життя. Партійне керівництво бралось до внутрішнього міграційного процесу. Предбачалось створення умов для потоку всередині СРСР, для придачі міграції, яка була по всій країні, більшої керованості. [1;с.13] А потреби були і не маленькі, бо в заселенні Криму мало місце раціональність населення. В загальній ситуації, потреби народного господарчого комплексу були не тільки в Криму, а і в інших малозаселених регіонах країни, і пошкоджених в слід воєнних дій. СРСР маючи величезні втрати у війні, все ж відправляли міграційні повинності, в перспективу швидкого розвитку. Але не всі райони були в позитивній тенденції розвитку, в більшості промислових районів, і тих, які малорозвинені, та цілині землі не змогли дуже швидко розвинути і розкрити весь потенціал. Радянське керівництво після звільнення Криму, планували запозичити кредитні кошти, які могли використати для відновлення.[5;с.106] Та в силу певних особливостей відносин між державами, не було можливим сподіватись на інших. В найкоротший термін необхідно було відбудуватись. На Кримську АРСР поклали великі плани, але кількість трудового населення і високі амбіції партійних керівників розбивались, бо недостатня кількість трудової сили, просто кричуще показувала неготовність і неможливість до відновлення.[4;с.43] Проблема ставала з кожним днем більшою, для вирішення трудової кризи, прийняте рішення на залучення додаткових трудових резервів. Але в силу важкого становища українські колгоспники були найкращим варіантом. Історично географічне положення Української РСР було найбільшим чинником на який сподівались в Кремлі.

Досвід перших місяців, років заселення Криму не давав потрібних плодів. І розуміючи цей момент, приймалися рішення для соціально-економічного заохочення. Родини українських колгоспників не охоче змінювали місце проживання. Та якби їхня думка враховувалась, то сьогоднішнє було б іншим. Тобто основна проблема стосувалась трудових ресурсів.[7;с.34] Тому заселяли Кримську перлину, як українськими колгоспниками так і мобілізували військових, і залучали радянських громадян з інших радянських республік. В подальшому відбувались фільтрації прибулих, з небажаних регіонів. Напевно одна з проблем відновлення

Криму, полягала в післявоєнних п'ятирічках, коли надвисокі темпи відбудови ставили зависокі планки, що не завжди виконувалось. Кримська перлина мала свої особливості, котрі необхідно було враховувати окремо. Тому на партійних з'їздах зазначали про повільні темпи відбудови. Про те Крим був найслабшим регіоном, тому необхідно було залучати великі трудові резерви і грошові суми, що в повоєнних реаліях було важко.[6;с.42] Вся країна піднімала з руїн місто-герой Севастополь. Безперервним потоком йшли сюди ешелони з будівельними матеріалами, машинами, механізмами, технологічним обладнанням, їхали тисячі будівельників-добровольців. Тільки з грудня 1948 по березень 1949 року в місто приїхало більше 6 тис. Будівельників з 48 областей союзних республік. Значну допомогу надавали ЦК КПРС, Радянський уряд і у відродженні міста-героя Керчі. За післявоєнні роки в відновлення і розвиток міста вкладено понад 1 млрд. рублів. З переїздом і першими основними завданнями все доволі ясно. Наступними кроками стало необхідність виділення інвентарю і худоби. Тож переселенцям виділявся сільськогосподарського інвентарю і предметів домашнього застосування. До цього додавалось грошова допомога в розмірі 2500 тисяч радянських рублів на кожную родину. [4;с.43]

Господарства новоприбулих мешканців звільнялись на 1944-45 роки від всіх державних грошових податків, і інших платежів, зокрема страхових платежів і поставки державі сільськогосподарських продуктів і тваринництва. Таким чином всі витрати держави пов'язані з перевезенням з місця переселення до Криму становило майже двадцять сім мільйонів радянських рублів. Також видавались кредитні позики, які за 2 роки становили майже 63 мільйонів рублів. В подальшому підтримка передбачалась для всіх етапів і періодів заселення.[2;с.234]

В новітньому ключі не так багато публікацій, в яких був вірно поставлений корінь проблеми, і відповідно варіанти вирішення проблем були не логічні. Прикладом наукового джерела я опрацював підручник Олени Малиновської, який носить назву «Міграційна політика». І ще одна публікація під назвою «З історії заселення Криму», Ельвіни Сеїтової, яка до речі тезово викладала свої думки. Майже всі існуючі наукові праці з питання відновлення Кримської АРСР шляхом заселення, ґрунтуються на амбіціях партійного керівництва вступити в подальшому до відновлення величч та підняття стусу СРСР над всіма державами.[6;с.43] Хоча питання стосувалось просто відновлення і розвиток відсталого республіки. Можливо науковці більш широко розглядають це питання, аспекти довгочасного змагання двох держав. Цікавим фактом слугує зацікавленість вченими в депортації Кримських татар, як злочину проти цілого народу, в той самий час коли питання відновлення і розбудови Кримської АРСР.

Основна мета – це так чи інакше з'ясувати сутність міграційних процесів, і необхідність в них. Кримська АРСР обрана виключно з метою того, що ця тема є не в повній мірі дослідженою, тому ми можемо говорити про необхідності додаткового дослідження. Якщо брати покрокову інструкцію, то першим пунктом було виведено питання, що до розуміння ситуації с внутрішнім мігранським рухом. А саме причинами його виникнення, варіантами вирішення, і результатом цих переселень. Другим кроком сміливо можемо вказати на інформацію щодо залучення трудових мігрантів з інших радянських республік. Наступний крок – це проблематика, і особливості пов'язані з заселенням родин українських колгоспників, їх участь у розвитку і проблеми з якими вони зіткнулись. І останнім кроком цілком логічно зробити аналіз отриманих результатів. А саме, чи можливо були кроки в заміщенні трудових резервів ефективними. Чи було покращено ситуації в короткий термін, якщо ні, то наскільки державний бюджет був витрачений даремно. [2;с.233]

За отриманими інформаційними джерелами, було оцінено ситуацію наступним чином. Головний чинник невдачі на перших кроках відновлення Кримської перлини було непродуманість процедурної складової. Іншими словами ні економіка, ні соціальні чинники не були готові до виконання рішень партійного керівництва. Якби не було негативних чинників таких як депортація, і війна, то скоріш за все досліджувати питання заселення не було б об'єктивно потрібно. Кількість населення, котра була до депортації і війни, по різним даним становила близько півтора мільйони жителів, цієї цифри було б достатньо. І з кожним негативним чинником Кримська АРСР става більш відсталою ніж інші республіки, що тягло на низ всю радянську економіку, дотаційні виплати були надвисокими, ці цифри були рівними дотаціям декількох республік.[5;с.106]. Українські колгоспники з родинами на дуже швидко вирішували переїздити, та нажалі їхня думка не враховувалась. Та були труднощі при переїзді, не було житла нормального, і деякі колгоспи куди прибували переселенці не були електрифіковані. Вже пізніше почали переселяти колгоспами, і заселяти додатковими радянськими громадянами з різних республік. Та в силу заселення з небажаних регіонів, почали відсіювати прибулих. Виконувались рішення дуже не стабільно, Районні ради інколи йшли на хитрощі, бо плани по переселенням були надвисокі. Коли соціальні блага і грошова допомога почала цікавити громадян, вони часто отримували допомогу і втікали. Це наносило економічні збитки для держави, і напевно після цих дій держава робила радикальні кроки. Зазначу про не організовані процеси передач в безстрокове користування земель. І ці проблеми торкались як переселенці в обличчі родин, так і переселених колгоспів, в цілому ряді районів повільно відбувались процесу наділу. С кожним днем рівень незадоволення збільшувався.[6;с.43] До речі треба нагадати про кредити, які в більшості випадків надавались на розвиток родин і колгоспів в нуль, з тією умовою, що кредит на 10 років і більше, та майже половину держава власним коштом покриває. Вся система матеріальної підтримки не могла нівелювати інші фактори. Та люди часто виїзжали назад, бо існував

певний психологічний тиск. В більшості випадків переселенці проживали в будинках де до цього мешкали Кримські татари, і чутки, що вони повернуться і будуть жити в своїх будинках лякали. Чутки не були обґрунтованими, та багато родин колгоспників українських це змусило задуматись, і покинути межі Криму. Де виникали проблеми з транспортуванням, на потягах були створені, морські і річні пороми. Організація, з переселення населення, і відправки проводили за спеціально прийнятою інструкцією. Інструкція прописувала моменти, питання згідно яких виникали. Зобов'язували Районні виконавчі комітети забезпечити доставку людей, їх майно і скот до місця відправки від місця фактичного проживання до місць відправки.[2;с.232]

Тож можна зробити короткий висновок, що переселення в данній ситуації було єдиним можливим виходом із ситуації, тому, що підняти регіон за підтримки інших ресурсів була неможливою. Саме необхідність, тому, що коли стояло питання вирішення тієї прірви, яка в результаті вийшла в Криму, треба було приймати певні міри для найшвидшого відновлення регіону. Можливо міграційні процеси не дали бажаних результатів в силу певних особливостей, але в більшій частині допомогли зробити фундаментальні кроки, котрі були продовжені надалі, і в цілому призвели до результатів, котрі можна бачити на сьогоднішній день. За досягнуті результати у всесоюзному змаганні в ознаменування 50-річчя утворення СРСР нагороджені Ювілейним Почесним знаком ЦК КПРС, Президії Верховної Ради СРСР, Ради Міністрів СРСР і ВЦРПС 20 кращих колективів підприємств, будівництв, колгоспів, радгоспів і організацій, в т. Ч. Сімферопольський завод ім. В. В. Куйбишева, Керченський комбінат хлібопродуктів, Севастопольське рибпромислове виробниче об'єднання «Атлантика» та інші.[2;с.235]

23 колективи нагороджені Ювілейній Почесною грамотою ЦК Компартії України, Президії Верховної Ради УРСР, Ради Міністрів УРСР і Укр-профсовета. Серед них Сімферопольський завод пластмас, Керченський склотарний завод, комбінат «Кримбуд» та інші. За успіхи у Всесоюзному змаганні працівників промисловості, будівництва і транспорту в 1973 році нагороджена Червоним прапором ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР, ВЦРПС і ЦК ВЛКСМ. У повоєнні роки за високі показники у праці кілька тисяч робітників та інженерно-технічних працівників були нагороджені орденами і медалями СРСР, а 26 присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці, в т. Ч. Старшому агломератчику Камиш-Бурунського залізорудного комбінату Н.К. Никонову, машиністу екскаватора тресту «Керчметалургбуд» Б. П. Васильєву, бригадиру бригади штукатурів тресту «Севастопольстрой» Н. А. Музиці, машиністу екскаватора Балаклавського рудоуправління Н. І. Семенцов, директору Севастопольського морського заводу ім. Серго Орджонікідзе С. С. Виноградову, бригадиру Керченської рибкомбінату В. К. Почтар, машиністу екскаватора «Кримканалстрой» І. Ф. Малишеву і іншим.[3;с.39]

Прийнята партійними керівниками позиція щодо Криму в більшій частині в подальшому допомогла, це можна оцінити вже після того як Кримська АРСР ввійшла до складу УРСР. Тож можна з впевненістю сказати, що переселення стало з одного боку для вирішення більшості питань котрі виникали, так і вирішення соціально-економічного розвитку регіону, так і необхідність, яка сприяла для відновлення регіону. Можливо ті дії були злочинними, та не принесли одразу бажаних результатів, та в кінцевому рахунку вони стали процесом котрий продовжується до сьогодні [2;с.235].

Міграційні процеси в СРСР – є тим явищем, котре було спричинено певними факторами, які можна поділити і описати окремо. Війна внесла свій внесок в міграційні процеси. Спочатку все майно, і фахівців вивезли подалі, потім війна знищила земля радянської держави, і постало питання відновлення. Потім після закінчення війни знову відбувались поняття переміщення, міграції. Всі хто був вивезений, і все, що було вивезено, поступово поверталось на ті території де були спочатку. Наступний фактором виступає знищення всього, що становило важливість. Це можуть бути об'єкти архітектури, заводи, колгоспи, міста, все що було знищено. Очевидно необхідно було в повоєнні роки як тільки можна швидше відновити та розбудувати все раніше зруйноване. Для цього і залучались міграційні трудові резерви. Але очевидно, що міграція в середині держави активно просувалась після війни. Потреби були зависокі, і для цього залучали навіть армію, мобілізаційні загони, котрі допомагали відбудовувати все втрачене. Потім вже з'являлись думки залучили до конкретних регіонів конкретні народності. В данному контексті мається на увазі Кримська АРСР, в роки відновлення і відбудови, за допомогою в більшій мірі українських колгоспників. Державна політика ставила на меті якомога швидше відновити і почати розвиток тієї ж Кримської АРСР, не беручи до уваги, що для відновлення індустріальних районів України, було також треба залучати трудових мігрантів, але партійні керівники ставили за мету відновити Крим, можливо це було зробити ціною спроби знищити українську націю [3;с.40].

ЛІТЕРАТУРА

1. Малиновська О. Україна і світ: Характер і напрямки еміграцій . Відродження. 1999. № 3. С. 13-17.
2. Прибиткова І. М. Основи демографії: Посібник для студ. ВНЗ. К.: АртЕК, 1997. С. 231-235.
3. Романюк М. Міграції населення України . Економіка України. 1999. № 9. С. 38-44.
4. Стасюк М., Крюковський. Вплив міграційних процесів на основні демографічні показники в Україні // Україна: аспекти праці. 2004. № 5. С. 40-45.
5. Яворська В., Куделіна С. Історичний огляд міграційних процесів в Україні .Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. Випуск 2 (14). С. 104-111.

6. Кримскотатарское национальное движение. Документы, материалы, хроника. М., 1992. Т. 2. С. 42-43.
7. Бугай М.Ф. Депортация крымских татар у 1944 р. Український історичний журнал. К., 1992. №1. С. 34.

УДК 94:355.1](477)”1917/1918”

Матусенко Ігор,
Студент магістратури
ННІ історії, права та міжнародних відносин
СумДПУ імені А. С. Макаренка
м. Суми, Україна

УКРАЇНСЬКІ ЗБРОЙНІ СИЛИ У 1917 - ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ 1918 Р.

Стаття присвячена дослідженню становлення армії Української Народної Республіки.

Ключові слова: Українська Народна Республіка, Центральна Рада, Армія УНР, національно визвольна боротьба.

Matusenko I. Ukrainian Armed Forces in 1917 - the first quarter of 1918.

Key words: Ukrainian People's Republic, Central Rada, Army of the Ukrainian People's Republic, national liberation struggle.

Розвиток демократичних процесів в Україні можливий лише за умов шанобливого ставлення до власної історії, відновлення в національній пам'яті забутих подій минулого та імен видатних борців за волю і свободу народу. Історичний досвід засвідчує, що вирішальну роль у забезпеченні існування держави відіграє армія. Тому одне з основних завдань, яке стоїть перед нашою державою – створення високопрофесійної та озброєної за сучасними стандартами національної армії, яка відповідатиме характеру сучасних воєнних загроз і, водночас, не переобтяжуватиме економічно-господарські можливості країни. У контексті реформування Збройних сил України, коли здійснюється їх підготовка до переходу на професійну основу, потрібно враховувати не тільки світові новації військово-стратегічної думки, а й досвід минулих поколінь, зокрема періоду становлення та розбудови Збройних сил УНР. У 1917 р. основу армії склали військові частини, які перейшли на бік нової влади. За рахунок мобілізації вони були розгорнуті у великі армійські з'єднання, а також формувались нові військові частини. Однак, переважна більшість частин армії мала напіврегулярний, партизанський характер. Трансформація українських повстанських загонів у регулярні частини вимагає серйозного дослідження й неупередженого аналізу [5, с. 88].

Вивчення досвіду, успіхів та прорахунків періоду розбудови Збройних сил УНР, дає змогу доповнити та переглянути низку історичних фактів Української національної революції та вводить у науковий обіг невідомі та малодосліджувані документи і матеріали.

Мета написання даної теми також нинішня суспільно-політична ситуація в Україні, спроби певних політичних сил порушити соборність нашої держави. У засобах масової інформації при культивуванні пацифістських настроїв поширюються ідеї непотрібності армії взагалі, що знижує престиж військової служби та свідчить про необхідність посилити військово-патріотичне виховання в українському суспільстві та в армії зокрема.

Вирішення поставленої проблеми посилить увагу до багатьох аспектів, а в першу чергу до зміцнення духовного потенціалу українського народу і його готовності до захисту свободи та національних інтересів.

Своїм існуванням українська держава на початку ХХ ст. значною мірою завдячувала власним збройним силам. Українській армії довелося упродовж кількох років відбивати натиск агресивних сусідів. Перша світова війна покликала українців до війська. В лавах російської армії в 1917 р. налічувалось близько 3,5 млн. українців. Близько 60 дивізій діючої російської армії мали у своєму складі значний контингент вояків-українців [1, с. 311].

Навесні 1917 р. коли "не стало царя", в армії стали виникати українські національні гуртки. Вельми цікаво перечитувати газетні повідомлення про створення таких осередків українського руху. Вони виникали скрізь, де були українці – у московському та петроградському гарнізонах, на Північному фронті, у Выборзі та Гельсінфорсі, Владивостоці, Томську та окупованому росіянами Трапезунді, серед моряків Чорноморського та Балтійського флотів. Та найбільше їх було на Південно-Західному фронті та у Київському військовому окрузі [6, с. 150].

Українські військові організації навесні 1917 р. вимагали від командування цілковито українізувати ті військові частини, де українці складали більшість. Так хотілося українцям вдягнути нарешті синьо-жовту пов'язку, відкрито читати Кобзаря, розмовляти своєю рідною мовою і не бути за це покараним [3, с. 61].

Більшість політиків демонструвала спочатку цілковиту байдужість до ідеї створення національних збройних сил. Українські соціалістичні партії, що мали найбільший вплив у Центральній Раді в 1917 р., тривалий час негативно ставились до ідеї створення регулярної армії взагалі, розглядаючи її як "знаряддя сили" в руках "правлячих класів". Голова Генерального Секретаріату, лідер Української соціал-демократичної робітничої партії Володимир Винниченко навіть застерігав українську громадськість перед "загрозою" культу